

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ 2022-2024

Σεπτέμβριος 2021

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΡΓΙΑΣ.....	3
ΣΤΟΧΟΣ 1: Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Κυπριακής Γεωργίας.....	3
ΣΤΟΧΟΣ 2: Διασφάλιση της αειφόρου διαχείρισης των φυσικών πόρων στον αγροτικό τομέα ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗ της ΚΛΙΜΑΤΙΚΑ ΕΞΥΠΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ.....	9
ΣΤΟΧΟΣ 3: αναβαθμισμό της ποιότητας και ασφαλείας των τροφίμων και ζωοτροφών, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ μείωση της απώλειας και σπατάλης τροφίμων.....	11
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΗΣ – ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΡΓΙΑΣ	15

ΣΤΟΧΟΣ 1: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Η κυπριακή οικονομία, κυρίως από το 2000 μέχρι και σήμερα, χαρακτηρίζεται από τη μεγέθυνση του τριτογενή τομέα (υπηρεσίες) και τη συρρίκνωση των άλλων δύο τομέων της οικονομίας (πρωτογενή και δευτερογενή). Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η γεωργία συμβάλλει κατά 1,7% στο ΑΕΠ, απασχολεί περίπου το 3,8% του εργατικού δυναμικού και συμβάλλει στο 10,8% των εξαγωγών (Γεωργικές Στατιστικές, 2015).

Ωστόσο, αν στη συμβολή του γεωργικού τομέα συνυπολογιστεί και η συμβολή της μεταποιητικής βιομηχανίας τροφίμων, τότε καλύπτει περίπου το 7% του ΑΕΠ, το 12% του εργατικού δυναμικού και το 30% των εξαγωγών. Με βάση τα πιο πάνω φαίνεται ότι, ο γεωργικός τομέας, στα ευρύτερα πλαίσια της οικονομίας της Κύπρου, παρά τη μείωση της συνεισφοράς του στο ΑΕΠ της χώρας, εξακολουθεί να είναι βασικός τομέας για την απασχόληση, το περιβάλλον και τη γενικότερη οικονομία της Κύπρου. Επομένως, τα παρεμφερή οφέλη από την άσκηση της γεωργίας, όπως η διατήρηση του κοινωνικοοικονομικού ιστού της υπαίθρου, η παροχή πρώτων υλών στη βιομηχανία επεξεργασίας/ μεταποίησης γεωργικών προϊόντων, η συντήρηση/ ανάδειξη της παράδοσης και των παραδοσιακών μεθόδων παραγωγής, ο περιορισμός της αστυφιλίας και η ανάληψη δράσεων για την προστασία του περιβάλλοντος, διευρύνουν σημαντικά την αξία της γεωργίας πέραν του οικονομικού ή και άλλου πλαισίου που συνήθως τίθεται για την αξιολόγηση της συμβολής της στην οικονομία και την κοινωνία του τόπου.

Επιπρόσθετα, η ανταγωνιστικότητα του γεωργικού τομέα και η παραγωγικότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων (γ.ε.) εξαρτώνται σε σημαντικό βαθμό και από τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά τους. Κατά το 2010, με βάση τα στοιχεία της Απογραφής Γεωργίας 2010, το σύνολο των γ.ε. ανερχόταν σε 38.859 έναντι 45.200 το 2003, ενώ το μέσο μέγεθος των γ.ε. διατηρήθηκε στα 3 εκτάρια. Να σημειωθεί ότι, η συνολική χρησιμοποιούμενη γεωργική γη μειώθηκε κατά 24% σε σύγκριση με το 2003. Επιπρόσθετα, το 81% των γ.ε. είχαν μέγεθος μικρότερο των 3 εκταρίων και σε αυτές καλλιεργείτο το 22% της χρησιμοποιούμενης γεωργικής γης, ενώ το υπόλοιπο 19% των γ.ε. είχαν μέγεθος μεγαλύτερο των 3 εκταρίων και σε αυτές καλλιεργείτο το 78% της χρησιμοποιούμενης γεωργικής γης. Η διαρθρωτική αυτή εξέλιξη είναι κυρίως αποτέλεσμα της μεταβολής του πλαισίου λειτουργίας του αγροτικού τομέα μετά την ένταξη στην ΕΕ και πιο συγκεκριμένα της μείωσης του προστατευτισμού, της κατάργησης της στήριξης των τιμών, της αποσύνδεσης της ενίσχυσης από την παραγωγή, της ταυτόχρονης μείωσης των τιμών και των επιδοτήσεων, της αύξησης του κόστους εισροών, του ανοίγματος των αγορών και της λειτουργίας του γεωργικού τομέα σε ένα έντονο ανταγωνιστικό πλαίσιο.

Δεν πρέπει να παραβλέπεται ωστόσο και η επίδραση των επιπτώσεων των κλιματικών αλλαγών και πιο συγκεκριμένα της συνεχιζόμενης ανομβρίας και ξηρασίας, καθώς και των θεομηνιών και αντίξων

κλιματικών φαινομένων. Προς το σκοπό αυτό, στις 12/7/2019, ψηφίστηκαν από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, τα τρία νομοσχέδια για τη μετεξέλιξη της γεωργικής ασφάλισης στην Κύπρο και τη διαχείριση κινδύνων στην πρωτογενή γεωργική παραγωγή ή/και τα μέσα παραγωγής. Η διαχείριση των κινδύνων στη γεωργική παραγωγή θα γίνεται μέσω της εφαρμογής Σχεδίων που διαχειρίζεται το Τμήμα Γεωργίας και τα οποία χρηματοδοτούνται από Εθνικούς Πόρους, μέσω του Ταμείου Προστασίας και Ασφάλισης της Γεωργικής Παραγωγής.

Σε ότι αφορά στην ηλικιακή σύνθεση, σύμφωνα με τα στοιχεία της Απογραφής Γεωργίας 2010, η μέση ηλικία των αγροτών ήταν τα 59 χρόνια σε σχέση με τα 54 χρόνια το 2003. Η ηλικιακή στρωμάτωση παρέμεινε σχετικά σταθερή. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι, το 62% των εργαζομένων στη γεωργία το 2010, ήταν ηλικίας άνω των 55 ετών έναντι 49% το 2003, και μόνο το 3% ήταν κάτω των 35 ετών. Το χαρακτηριστικό αυτό συνδέεται και με ένα από τα βασικότερα διαρθρωτικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η κυπριακή γεωργία, δηλαδή το πολύ χαμηλό ποσοστό των γεωργών που διαθέτουν επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση. Πιο συγκεκριμένα, η πλειοψηφία των αγροτών (94%) έχει μόνο πρακτική πείρα, το 5% έχει κάποια βασική γεωργική εκπαίδευση ενώ μόνο το 0,4% έχει πλήρη γεωργική εκπαίδευση.

Αναφορικά με το γεωργικό εισόδημα, παρότι παρουσίασε αυξητικές τάσεις κατά την περίοδο 2000-2002, με την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ το 2004 και την εφαρμογή της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ), η τάση πλέον είναι φθίνουσα, με τη μείωση να καθίσταται ιδιαίτερα έντονη τα τελευταία χρόνια, ειδικότερα στις μικρές γ.ε., γεγονός που καταδεικνύει την ανάγκη επανασχεδιασμού της κυπριακής γεωργίας, με έμφαση στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς της και στην αξιοποίηση των συγκριτικών της πλεονεκτημάτων (υψηλή ποιότητα, πρώιμα προϊόντα, κ.τ.λ.). Αυτό διαφάνηκε σε μεγάλο βαθμό και από τη μελέτη «Επιπτώσεις της ένταξης στην ΕΕ και το μέλλον και η δυναμική του κυπριακού αγροτικού τομέα» (Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, 2010).

Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω και για επίτευξη του στόχου για ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, ιδιαίτερη έμφαση τα τελευταία χρόνια δίδεται στα ακόλουθα:

1) Προώθηση αγροδιατροφικών προϊόντων με υψηλή προστιθέμενη αξία, όπως είναι τα Προϊόντα Ποιότητας, δηλαδή τα προϊόντα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ) και Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ), καθώς και τα Βιολογικά Προϊόντα. Σε σχέση με τα ΠΓΕ και ΠΟΠ, έχουν ήδη καταχωρηθεί ως ΠΓΕ επτά προϊόντα, το Λουκούμι Γεροσκήπου, η Κουφέτα Αμυγδάλου Γεροσκήπου, το Παφίτικο Λουκάνικο, το Γλυκό Τριαντάφυλλο Αγρού, το Χοιρομέρι Πιτσιλιάς, το Λουκάνικο Πιτσιλιάς και η Λούντζα Πιτσιλιάς. Ως ΠΟΠ έχουν καταχωρηθεί δύο προϊόντα, το Κολοκάσι Σωτήρας/ Κολοκάσι - Πούλλες Σωτήρας και το Χαλλούμι, το οποίο θα εφαρμόζεται από την 1η Οκτωβρίου 2021. Επίσης, έχουν διαβιβαστεί στην Ε.Ε, για εξέταση σε κοινοτικό επίπεδο, οι φάκελοι για δύο ζυμαρικά (Μακαρόνια της Σμύλας και Τερτζιελλούθκια), ενώ σε εθνικό επίπεδο, έχουν παραληφθεί και εξετάζονται τρεις αιτήσεις για καταχώρηση ονομασιών ως ΠΓΕ (Ροδόσταγμα Αγρού, Πατάτα Κοκκινογής Κοκκinoχωρίων και Χαλίτζια Τηλλυρίας). Αναφορικά με τη Βιολογική Γεωργία στην Κύπρο, σύμφωνα με στοιχεία του 2020, ο αριθμός των βιοκαλλιεργητών ανέρχεται

στους 1.223 και η βιοκαλλιεργούμενη έκταση ανέρχεται σε 5.918 εκτάρια (4,4% του συνόλου της καλλιεργήσιμης έκτασης).

2) Απονομή σήματος για τα κυπριακά προϊόντα που στόχο έχει την ταυτοποίηση της προέλευσης, καθώς και την προβολή των κυπριακών προϊόντων που παράγονται στην Κύπρο με κυπριακές πρώτες ύλες, αλλά και την προστασία τους από τον αθέμιτο ανταγωνισμό, προς όφελος τόσο των παραγωγών, όσο και των καταναλωτών. Απώτερος στόχος είναι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των κυπριακών προϊόντων και κατ' επέκταση η ενίσχυση της ντόπιας παραγωγής και κατανάλωσης.

3) Αντιμετώπιση του φαινομένου των Αθέμιτων Εμπορικών Πρακτικών (ΑΘΕΠ) στην αλυσίδα εφοδιασμού των αγροδιατροφικών προϊόντων. Για το σκοπό αυτό, έχει ετοιμαστεί νομοσχέδιο για την αντιμετώπιση όλων των ΑΘΕΠ που διαπιστώθηκε ότι εφαρμόζονται στην Κύπρο, το οποίο επίσης ενσωματώνει και πρόνοιες σχετικής οδηγίας που συζητείται σε επίπεδο ΕΕ. Κατά κανόνα, οι ΑΘΕΠ πλήττουν τον πιο αδύναμο κρίκο στην αγροδιατροφική αλυσίδα, το γεωργό, επιφέροντας απώλεια εισοδήματος, υψηλό κόστος και δυσχέρειες στον προγραμματισμό της παραγωγής. Το φαινόμενο όμως, πέραν των επιπτώσεων που επιφέρει στο γεωργό, περιορίζει και την αγοραστική δύναμη αλλά και τις επιλογές των καταναλωτών. Συνεπώς, το πρόβλημα δεν εστιάζεται αποκλειστικά και μόνο στον γεωργικό τομέα, αλλά αφορά όλους τους τομείς της οικονομίας.

Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ)

Το βασικό μέσο άσκησης πολιτικής για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής γεωργίας αποτελεί η ΚΑΠ, που εφαρμόζεται από την ένταξή μας στην ΕΕ το 2004 μέχρι και σήμερα. Κύρια επιδίωξη της ΚΑΠ είναι οι καταναλωτές να έχουν τη δυνατότητα να απολαμβάνουν ασφαλή τρόφιμα σε προσιτές τιμές και οι αγρότες να απολαμβάνουν ένα αξιοπρεπές εισόδημα. Για την επίτευξη των ανωτέρω, ο κύριος προσανατολισμός της ΚΑΠ είναι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας της γεωργίας και της υπαίθρου. Το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2014-2020 είναι το εργαλείο για την υλοποίηση μέτρων ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας, περιλαμβανομένων των επενδύσεων, της αύξησης της παραγωγικότητας, της παροχής κινήτρων στους νέους γεωργούς, καθώς και της βελτίωσης της ηλικιακής διάρθρωσης και του επιπέδου εκπαίδευσης του γεωργικού δυναμικού, όπως έχουν καταδειχθεί και από την SWOT Analysis που διενεργήθηκε για το ΠΑΑ 2014-2020 και αφορούσε στην κυπριακή γεωργία.

Οι δύο Πυλώνες της ΚΑΠ αφορούν:

1) Τις Άμεσες Πληρωμές προς τους γεωργοκτηνοτρόφους (Εκταρικές Επιδοτήσεις) και την Ενιαία Κοινή Οργάνωση των Αγορών (ΚΟΑ), μέσα από την υλοποίηση διαφόρων Μέτρων στήριξης της ενιαίας αγοράς γεωργικών προϊόντων (Πυλώνας 1), και

2) Την Αγροτική Ανάπτυξη και την υλοποίηση του ΠΑΑ (Πυλώνας 2). Σχετικά με το ΠΑΑ σημειώνεται ότι, Αρμόδια Εθνική και Διαχειριστική Αρχή είναι το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος (ΥΓΑΑΠ) και στην εφαρμογή του εμπλέκονται το Τμήμα Γεωργίας (ΤΓ), το Τμήμα

Περιβάλλοντος (ΤΠ) και το Τμήμα Δασών (ΤΔ), ο Κυπριακός Οργανισμός Αγροτικών Πληρωμών (ΚΟΑΠ), το Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, καθώς και το Υπουργείο Εσωτερικών.

Σε σχέση με τη νέα ΚΑΠ μετά το 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε την 1/6/2018 τις νομοθετικές προτάσεις της, μέσω των οποίων προτείνεται ένα νέο μοντέλο λειτουργίας της ΚΑΠ, που θα την καθιστά απλούστερη και θα δίδεται μεγαλύτερη ευελιξία στα κράτη μέλη να καθορίζουν πολιτικές προσαρμοσμένες στις τοπικές συνθήκες και ανάγκες τους. Στα πλαίσια αυτά, το ΤΓ παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις που σχετίζονται με το θέμα και προβαίνει στις απαραίτητες εισηγήσεις.

Σχετικά με το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, το Τμήμα Γεωργίας θα εφαρμόσει το Μέτρο που αφορά στο «Νέο μοντέλο ανάπτυξης και διαφοροποίησης της Οικονομίας» μέσω επενδύσεων για την «Αναβάθμιση των ικανοτήτων της υφιστάμενης αγροτικής κοινότητας και κατάρτιση μελλοντικών επαγγελματιών». Το ετήσιο ποσό του Μέτρου ανέρχεται σε €20.000 και ο συνολικός προϋπολογισμός για την πενταετία 2022–2026 ανέρχεται στις €100.000. Η δαπάνη θα αφορά στην χορηγία Υποτροφιών σε Κύπριους αποφοίτους μέσης εκπαίδευσης οι οποίοι θα παρακολουθήσουν πτυχία σχετιζόμενα με τη Γεωργία σε κυπριακά πανεπιστήμια από το ΙΚΥ, σε συνεργασία με το Τμήμα Γεωργίας, το ΙΓΕ και κυπριακά πανεπιστήμια.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ :

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.1: ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

Το Τμήμα Γεωργίας είναι υπεύθυνο για το σχεδιασμό, εφαρμογή και παρακολούθηση Κοινοτικών και Εθνικών Σχεδίων/ Προγραμμάτων που κύριο στόχο έχουν την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής γεωργίας μέσω της παροχής των απαιτούμενων εργαλείων για βελτίωση της παραγωγικότητας και ενίσχυσης του γεωργικού εισοδήματος, ενδυναμώνοντας ταυτόχρονα τη θέση των αγροτών στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων. Μεταξύ άλλων, εφαρμόζονται τα ακόλουθα:

A) Εφαρμογή Κοινοτικών Σχεδίων μέσω της ΚΑΠ

- 1) Εισηγήσεις για χάραξη πολιτικής και παρακολούθηση των Άμεσων Ενισχύσεων προς τους γεωργούς, καθώς και συμμετοχή στις σχετικές Επιτροπές σε κοινοτικό επίπεδο. Η χρηματοδότηση προέρχεται αποκλειστικά από κοινοτικούς πόρους και οι πληρωμές πραγματοποιούνται από τον ΚΟΑΠ.
- 2) Εισηγήσεις για χάραξη πολιτικής για την αγροτική ανάπτυξη, συντονισμός, σύνταξη και εφαρμογή διαφόρων Μέτρων του ΠΑΑ, καθώς και συμμετοχή στις σχετικές Επιτροπές σε κοινοτικό επίπεδο. Το ΠΑΑ είναι συγχρηματοδοτούμενο και οι πληρωμές πραγματοποιούνται από τον ΚΟΑΠ.
- 3) Συντονισμός, σύνταξη και εφαρμογή διαφόρων Μέτρων της Ενιαίας Κοινής Οργάνωσης των Αγορών (ΚΟΑ), όπως είναι το Εθνικό Πρόγραμμα Στήριξης της Αμπελοκαλλιέργειας (ΕΠΣΑ), το Μελισσοκομικό Πρόγραμμα, κ.τ.λ., καθώς και συμμετοχή στις σχετικές Επιτροπές σε κοινοτικό επίπεδο. Τα Σχέδια των ΚΟΑ είναι κατά κύριο λόγο συγχρηματοδοτούμενα και οι πληρωμές πραγματοποιούνται από τον ΚΟΑΠ.

B) Εφαρμογή Εθνικών Σχεδίων / Προγραμμάτων

1) Εισηγήσεις για χάραξη πολιτικής, συντονισμός και παρακολούθηση των κρατικών ενισχύσεων, συμπεριλαμβανομένων των Κατευθυντήριων Γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις, τις ενισχύσεις De minimis και τον Απαλλακτικό Κανονισμό στον τομέα της γεωργίας. Τα Σχέδια των κρατικών ενισχύσεων χρηματοδοτούνται από εθνικούς πόρους και οι πληρωμές πραγματοποιούνται από το ΤΓ ή και άλλους Οργανισμούς όπως είναι ο ΚΟΑΠ, κ.τ.λ.

2) Παροχή τεχνογνωσίας και συμβουλευτικής εργασίας μέσω της εφαρμογής προγραμμάτων ανάπτυξης των τομέων της γεωργοκτηνοτροφίας (οπωροκηπευτικά, αμπελοκαλλιέργεια, φυτά μεγάλης καλλιέργειας, ζωική παραγωγή και παραγωγή πιστοποιημένων σπόρων σιτηρών), με στόχο τη βελτίωση της διαχείρισης και της παραγωγικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Τα εν λόγω προγράμματα χρηματοδοτούνται από εθνικούς πόρους.

3) Εισηγήσεις για χάραξη πολιτικής για ενδυνάμωση της θέσης των αγροτών στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων και πιο συγκεκριμένα ετοιμασία και εφαρμογή νομοθεσίας για την αντιμετώπιση των Αθέμιτων Εμπορικών Πρακτικών (ΑΘΕΠ), με την οποία θα προστατεύονται οι αγρότες, οι οποίοι είναι οι πλέον αδύνατοι φορείς στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων και κατ' επέκταση οι πιο επιρρεπείς στις ΑΘΕΠ.

4) Προώθηση της αναθεώρησης της νομοθεσίας που ρυθμίζει τη λειτουργία των Λαϊκών Αγορών, με τη μεταφορά της αρμοδιότητας από το Υπουργείο Εσωτερικών στο ΥΓΑΑΠ, με στόχο τη βελτίωση της λειτουργικότητας και της καλύτερης εξυπηρέτησης του σκοπού των Λαϊκών Αγορών, που είναι η μείωση της ψαλίδας στις τιμές παραγωγού και καταναλωτή προς όφελος και των δύο.

5) Διαχείριση Κινδύνων στη Γεωργική Παραγωγή - Με τη ψήφιση των τριών νομοσχεδίων από τη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 12/7/2019, για τη μετεξέλιξη της γεωργικής ασφάλισης στην Κύπρο, καταργήθηκε ο Οργανισμός Γεωργικής Ασφάλισης (ΟΓΑ), ενώ οι αρμοδιότητές καθώς και μέρος του προσωπικού του μεταφέρθηκαν στο Τμήμα Γεωργίας. Το Τμήμα Γεωργίας είναι πλέον η αρμόδια αρχή Διαχείρισης Κινδύνων στην πρωτογενή γεωργική παραγωγή και μέσω της εφαρμογής των διαφόρων Σχεδίων, παραχωρούνται αποζημιώσεις σε πληγέντες γεωργοκτηνοτρόφους μέσω του Ταμείου Προστασίας και Ασφάλισης της Γεωργικής Παραγωγής. Τα Σχέδια σχετίζονται με:

- Την αντιστάθμιση ζημιών που οφείλονται σε θεομηνίες και δυσμενή κλιματικά φαινόμενα,
- Την επαναδραστηριοποίηση των πληγέντων διαχειριστών γεωργικής εκμετάλλευσης και την αποκατάσταση του περιβάλλοντος σε περιοχές που κηρύσσονται ως πληγείσες από πυρκαγιές,
- Δράσεις ενεργητικής προστασίας που αφορούν στην πρωτογενή γεωργική παραγωγή και
- Τη διαχείριση κινδύνου ή και την αντιστάθμιση ζημιών στην πρωτογενή παραγωγή ή και στα μέσα παραγωγής της, που δεν εμπίπτουν στα πιο πάνω.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.2: ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ (π.χ. ΠΟΠ, ΠΓΕ, ΒΙΟΛΟΓΙΚΑ Κ.Τ.Λ.) ΚΑΙ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΣΗΜΑΤΟΣ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ

Προς αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της κυπριακής γεωργίας, κύριος στόχος είναι η κατοχύρωση περισσότερων προϊόντων υπό το καθεστώς των Ευρωπαϊκών Συστημάτων Ποιότητας,

όπως ΠΟΠ, ΠΓΕ, η προώθηση της βιολογικής γεωργίας, καθώς και η απονομή σήματος κυπριακού προϊόντος, ως ακολούθως:

A) Προστατευόμενες Γεωγραφικές Ενδείξεις (ΠΓΕ) και Προστατευόμενες Ονομασίες Προέλευσης (ΠΟΠ)

- 1) Διαδικασία καταχώρησης μιας ονομασίας ως ΠΟΠ ή ΠΓΕ: Υποβολή αίτησης από τους ενδιαφερόμενους παραγωγούς, εξέτασή της σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο και καταχώρησή της στο σχετικό Ευρωπαϊκό Μητρώο, εφόσον πληρούνται οι πρόνοιες της σχετικής νομοθεσίας.
- 2) Μέτρα Προώθησης: Εφαρμογή διαφόρων Μέτρων του ΠΑΑ για την προώθηση των ποιοτικών προϊόντων. Προς την κατεύθυνση αυτή εντάσσονται και σχετικές συνεργασίες του ΤΓ με ερευνητικά ιδρύματα, όπως είναι το Ινστιτούτο Γεωργικών Ερευνών.

B) Βιολογική Γεωργία

- 1) Διαδικασία καταχώρησης στο Μητρώο Επιχειρηματιών Βιολογικής Παραγωγής: Υποβολή αίτησης από τους ενδιαφερόμενους παραγωγούς στο ΤΓ για ένταξη στο Μητρώο Επιχειρηματιών Βιολογικής Παραγωγής, αφού υπογράψουν σύμβαση για σκοπούς ελέγχου και πιστοποίησης με έναν αναγνωρισμένο Οργανισμό Ελέγχου και Πιστοποίησης (ΟΕΠ).
- 2) Μέτρα Προώθησης: Μεταξύ άλλων περιλαμβάνουν την εφαρμογή Μέτρων του ΠΑΑ για προώθηση και ανάπτυξη της Βιολογικής Γεωργίας, ως επίσης και την επιμόρφωση των νέων βιοκαλλιεργητών μέσω εξειδικευμένων σεμιναρίων.

Γ) Απονομή Σήματος Κυπριακού Προϊόντος

Προώθηση της ετοιμασίας νομοθεσίας για απονομή σήματος κυπριακού προϊόντος που στόχο έχει την προβολή των κυπριακών προϊόντων και την προστασία τους από τον αθέμιτο ανταγωνισμό, προς όφελος τόσο των παραγωγών κυπριακών γεωργοκτηνοτροφικών προϊόντων, όσο και των καταναλωτών. Απώτερος στόχος είναι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των κυπριακών προϊόντων και κατ' επέκταση η ενίσχυση της ντόπιας παραγωγής και κατανάλωσης.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.3: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

- 1) Παροχή επαγγελματικής κατάρτισης στον αγροτικό κόσμο, μέσω του Μέτρου του ΠΑΑ «Εκπαίδευση, πληροφόρηση και διάδοση της γνώσης».
- 2) Παροχή ενημέρωσης καθώς και τεχνικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών στον αγροτικό κόσμο, τόσο από τα κεντρικά γραφεία του ΤΓ, όσο και από τα έξι (6) Επαρχιακά Γεωργικά Γραφεία που διατηρεί. Οι συμβουλές παρέχονται μέσω προσωπικών επαφών, τόσο επί τόπου στις γεωργοκτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις, όσο και στα κατά τόπους γραφεία του ΤΓ ή μέσω τηλεφωνικών συνδιαλέξεων.
- 3) Διεξαγωγή σεμιναρίων, εκπαιδεύσεων, διαλέξεων, νυχτερινών συγκεντρώσεων σε κοινότητες, καθώς και έκδοση έντυπων υλικών (π.χ. περιοδικό Αγρότης), ενημερωτικών βιβλιαρίων, άρθρων σε εφημερίδες και ανακοινώσεις.

- 4) Παροχή πληροφόρησης και συμβουλών μέσω της ιστοσελίδας του ΤΓ και της ιστοσελίδας του Εθνικού Αγροτικού Δικτύου (ΕΑΔ), με αποστολή γραπτών μηνυμάτων (sms), καθώς επίσης και μέσω οπτικοακουστικού υλικού (τηλεοπτικά και ραδιοφωνικά προγράμματα).
- 5) Παροχή τεχνικής κατάρτισης, μέσω της οργάνωσης συστημάτων μαθητείας από τα Κέντρα Γεωργικής Εκπαίδευσης (ΚΕΓΕ).
- 6) Παροχή υποστήριξης και εύκολης πρόσβασης στους αγρότες μέσω της λειτουργίας του Κέντρου Εξυπηρέτησης του Αγρότη (ΚΕΑ), σε θέματα που σχετίζονται με Ευρωπαϊκά Προγράμματα, καθώς και σε πληροφορίες/ενημέρωση για όλα τα θέματα που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες του ΥΓΑΑΠ.
- 7) Παροχή πληροφόρησης μέσω της Κυβερνητικής Διαδικτυακής Διόδου Ασφαλείας (Αριάδνη), η οποία επιτρέπει τη χρησιμοποίηση ηλεκτρονικών υπηρεσιών που είναι διαθέσιμες από την Κυπριακή Δημοκρατία μέσω διαδικτύου.
- 8) Ανάδειξη και προβολή της συνάρτησης της κυπριακής γεωργίας με τον άνθρωπο και την ύπαιθρο, καθώς και της τεκμηρίωσης της σημασίας και βαρύτητας τους μέσα από τα χρόνια, με τη δημιουργία Μουσείου Κυπριακής Υπαίθρου.
- 9) Εφαρμογή του Μέτρου «Αναβάθμισης των ικανοτήτων της υφιστάμενης αγροτικής κοινότητας και κατάρτιση μελλοντικών επαγγελματιών» μέσω του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Η δαπάνη θα αφορά στην χορηγία Υποτροφιών σε Κύπριους αποφοίτους μέσης εκπαίδευσης οι οποίοι θα παρακολουθήσουν πτυχία σχετιζόμενα με τη Γεωργία σε κυπριακά πανεπιστήμια από το ΙΚΥ, σε συνεργασία με το Τμήμα Γεωργίας, το ΙΓΕ και κυπριακά πανεπιστήμια.

ΣΤΟΧΟΣ 2: ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΑ ΕΞΥΠΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Στο παρόν στάδιο υπολογίζεται ότι η γεωργία και μόνο (χωρίς να υπολογίζονται τα δάση) αξιοποιεί πέραν των 130.000 εκταρίων γης (23% του συνόλου της έκτασης της Κύπρου που ελέγχεται από την Κυπριακή Δημοκρατία). Ο τρόπος με τον οποίο ασκείται η γεωργία στις περιοχές αυτές έχει θετικές, αλλά και κάποιες αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Ο γεωργός δεν είναι πλέον μόνο παραγωγός τροφίμων, αλλά συμβάλλει στην αποτροπή της υποβάθμισης των εδαφικών πόρων, στη διατήρηση της βιοποικιλότητας, στην προστασία και διαφύλαξη των υδατικών πόρων, καθώς επίσης και στον περιορισμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, μέσω των γεωργικών πρακτικών που ακολουθεί.

Σε σχέση με τους φυσικούς πόρους, το έδαφος παρέχει υπηρεσίες που είναι ουσιαστικές για τις ανθρώπινες ανάγκες και την επιβίωση των οικοσυστημάτων. Εντούτοις, το έδαφος, ως μη ανανεώσιμος πόρος, βρίσκεται σε διαδικασία υποβάθμισης, η οποία θα ενταθεί εάν δεν αναληφθούν δράσεις. Προς τον σκοπό αυτό, η Κυπριακή Δημοκρατία έχει θεσπίσει τον Κανονισμό του 2002 που αφορά στη Χρησιμοποίηση της Ιλύος στη Γεωργία (εναρμόνιση με την Οδηγία 86/278/ΕΟΚ), στον οποίο αναφέρονται οι οριακές τιμές των βαρέων μετάλλων που μπορούν να εισάγονται κατά έτος στα καλλιεργούμενα εδάφη.

Πρόσθετα, οι κλιματικές αλλαγές αλλά και η υπεράντληση των υπογείων υδάτων, έχουν οδηγήσει στην ποιοτική και ποσοτική υποβάθμισή τους. Για την προστασία αλλά και ανάκαμψη των υδροφορέων, έχει θεσπιστεί η Ευρωπαϊκή Οδηγία ΕΟΚ 2000/60. Επίσης, η νιτρορύπανση των υπόγειων και επιφανειακών νερών είναι ένα πολυσύνθετο φαινόμενο που οφείλεται κατά κύριο λόγο στις γεωργικές δραστηριότητες. Η υποχρέωση για προστασία των νερών από τη νιτρορύπανση απορρέει από τη σχετική Οδηγία (91/676/ΕΚ) που αφορά στις γεωργικές δραστηριότητες. Για σκοπούς εναρμόνισης με την Οδηγία αυτή, η Κυπριακή Δημοκρατία έχει εκδώσει τους Περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών Νόμους του 2002 μέχρι 2013, τους περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών (Νιτρορύπανση Γεωργικής Προέλευσης) Κανονισμούς του 2002, το περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών (Πρόγραμμα Δράσης για Προστασία των Ευπρόσβλητων Ζωνών από τη Νιτρορύπανση) Διάταγμα του 2014 (Κ.Δ.Π. 281/2014) και τον Κώδικα Ορθής Γεωργικής Πρακτικής του 2007 (Κ.Δ.Π. 263/2007).

Σημειώνεται επίσης ότι, η κακή λειτουργία των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων και η μη ορθολογική διαχείριση μεγάλου όγκου κτηνοτροφικών αποβλήτων έχει ως αποτέλεσμα τη ρύπανση του περιβάλλοντος ή/και των υπογείων υδροφορέων. Σύμφωνα με τις πρόνοιες της Κ.Δ.Π. 433/2006 σχετικά με το διάταγμα για τις αγελαδοτροφικές μονάδες, αποτελεί υποχρέωση των κτηνοτρόφων όπως κατασκευάσουν στεγανές πλατφόρμες για αποθήκευση των στερεών κτηνοτροφικών αποβλήτων, ενώ για τις χοιροτροφικές μονάδες έχει εκδοθεί η Κ.Δ.Π. 737/2003 που αναφέρει τους Γενικούς Όρους Απόρριψης Αποβλήτων για χοιροστάσια, τα οποία επεξεργάζονται τα χοιρολύματα με μηχανικό διαχωρισμό. Επιπρόσθετα, το ΤΓ, στα πλαίσια της ορθής χωροταξικής ανάπτυξης της κτηνοτροφίας, προωθεί τη συγκέντρωση των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων σε οργανωμένες κτηνοτροφικές περιοχές με στόχο τη διασφάλιση της ευημερίας των ζώων, τη διαφύλαξη του περιβάλλοντος και τη μείωση της οχληρίας που προκαλούν οι μονάδες σε γειτνιάζουσες Κοινότητες και στο περιβάλλον. Την 1/1/1995 τέθηκε σε εφαρμογή ο Νόμος 57(Ι) του 1994 περί της Ίδρυσης Κτηνοτροφικών Συνδέσμων και Εγκατάστασης Κτηνοτροφικών Περιοχών, ο οποίος έθετε κάποιες βάσεις δημιουργίας και λειτουργίας των κτηνοτροφικών περιοχών και των Κτηνοτροφικών Συνδέσμων με την εμπλοκή των Επαρχιακών Διοικήσεων, του ΤΓ, των Κοινοτικών Αρχών και των κτηνοτρόφων. Το 2006 εγκρίθηκαν οι περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας της Δημοκρατίας (Μίσθωση μέσα σε Κτηνοτροφικές Περιοχές) Κανονισμοί (Κ.Δ.Π.171/2006) όπου δίνεται η δυνατότητα για σωστή διαχείριση των κτηνοτροφικών οικοπέδων.

Ιδιαίτερη έμφαση για την αειφόρο διαχείριση των φυσικών πόρων και την προστασία του περιβάλλοντος δίδεται και μέσα από την ΚΑΠ, με την παροχή κινήτρων για άσκηση γεωργικών πρακτικών φιλικών προς το περιβάλλον. Η υποχρεωτική εφαρμογή των προνοιών της Πολλαπλής Συμμόρφωσης και του «πρασινίσματος», που πρώτη φορά εντάχθηκαν στον 1^ο Πυλώνα και τις Άμεσες Πληρωμές το 2015, σε συνδυασμό με τα εθελοντικά αγροπεριβαλλοντικά μέτρα του 2^{ου} Πυλώνα της Αγροτικής Ανάπτυξης, προωθούν τόσο πρακτικές φιλικές προς το περιβάλλον, όσο και δράσεις για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Πιο συγκεκριμένα, οι δράσεις αυτές αφορούν, μεταξύ άλλων, στην εφαρμογή συστημάτων αμειψισποράς, την ολοκληρωμένη διαχείριση παραγωγής και τη

βιολογική γεωργία. Η εφαρμογή των δράσεων αυτών θα έχει ως αποτέλεσμα τη βελτίωση των υπόγειων υδροφορέων, τη βελτίωση της δομής, της χημικής σύστασης και της γονιμότητας του εδάφους, τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, κ.α.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ :

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2.1: ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΚΛΙΜΑΤΙΚΑ ΕΞΥΠΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Α) Εφαρμογή Κοινοτικών Σχεδίων μέσω της ΚΑΠ:

- 1) Εισηγήσεις για χάραξη πολιτικής και παρακολούθηση των άμεσων ενισχύσεων προς τους γεωργούς και πιο συγκεκριμένα πρακτικών επωφελών για το κλίμα και το περιβάλλον. Η χρηματοδότηση προέρχεται αποκλειστικά από κοινοτικούς πόρους και οι πληρωμές πραγματοποιούνται από τον ΚΟΑΠ.
- 2) Συντονισμός και σύνταξη των Αγροπεριβαλλοντικών Μέτρων του ΠΑΑ. Το ΠΑΑ είναι συγχρηματοδοτούμενο και οι πληρωμές πραγματοποιούνται από τον ΚΟΑΠ.
- 3) Θέσπιση Νομοθεσιών για εναρμόνιση με την Κοινοτική Νομοθεσία και συντονισμός ενημέρωσης των αγροτών, αναφορικά με τις πρόνοιες της Πολλαπλής Συμμόρφωσης, η οποία αποτελεί τη βάση για την καταβολή επιδοτήσεων στον τομέα της γεωργίας.
- 4) Συντονισμός και ετοιμασία Εθνικού Συμβουλευτικού Κώδικα Ορθής Γεωργικής Πρακτικής για τον έλεγχο των Εκπομπών Αμμωνίας στη γεωργία, σχετικά με τη διαχείριση αζώτου, τη διατροφή των ζώων, την αποθήκευση και διασπορά κοπριάς κ.α., με βάση την Οδηγία 2016/2284 που αφορά στη μείωση των εθνικών εκπομπών ορισμένων ατμοσφαιρικών ρύπων.

Β) Εφαρμογή Εθνικών Σχεδίων/ Προγραμμάτων:

- 1) Σχεδιασμός και διαχείριση Σχεδίων προστασίας και διατήρησης των φυσικών πόρων και του περιβάλλοντος (Κατεδάφιση/ Μετεγκατάσταση Οχληρών Υποστατικών, Σχέδιο για Καταπολέμηση της Ποντίκας, κ.τ.λ.). Τα εν λόγω Σχέδια χρηματοδοτούνται από εθνικούς πόρους.

ΣΤΟΧΟΣ 3: ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ, ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΠΩΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΣΠΑΤΑΛΗΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Το ΤΓ διενεργεί ελέγχους για επιβεβαίωση της ορθής εφαρμογής μιας σειράς Εθνικών και Κοινοτικών Νομοθεσιών που αφορούν κυρίως φυτά, φυτικά και ζωικά προϊόντα, φρούτα και λαχανικά, τρόφιμα, καθώς και ζωοτροφές, δίνοντας έμφαση σε προϊόντα υψηλού κινδύνου. Παρ' ότι οι πλείστες Νομοθεσίες εφαρμόζονται αποτελεσματικά, εντούτοις διαπιστώνεται η ανάγκη περαιτέρω απλοποίησης του σχετικού ρυθμιστικού πλαισίου. Απαιτείται επίσης η καταγραφή των διαδικασιών για τη διενέργεια ελέγχων των Νομοθεσιών. Σημαντικός επίσης παράγοντας για τη διενέργεια των

ελέγχων αποτελεί και η διαθεσιμότητα των οικονομικών πόρων. Επισημαίνεται ότι, με την ενοποίηση των κλιμακίων ελέγχων, την υπογραφή πρωτοκόλλου συνεργασίας με τον ΚΟΑΠ για τη διενέργεια κοινών ελέγχων στα πλαίσια της Πολλαπλής Συμμόρφωσης, καθώς και τη δημιουργία μονάδων ελέγχου για τις επιθεωρήσεις πολλών Νομοθεσιών σε μία επίσκεψη από ομάδα επιθεωρητών, ο αριθμός των ελέγχων σε επίπεδο παραγωγού αναμένεται να αυξηθεί.

Το ΤΓ, ως η Αρμόδια Αρχή για τον έλεγχο των ζωοτροφών που εισάγονται ή διακινούνται στο έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας, λαμβάνει όλα τα ενδεικνυόμενα μέτρα για τη διασφάλιση της δημόσιας υγείας. Νομικό πλαίσιο για τους ελέγχους των ζωοτροφών που καταφθάνουν στα σημεία εισόδου της Δημοκρατίας είναι οι περί Ζωοτροφών και Προσθετικών των Ζωοτροφών (Έλεγχος Ποιότητας, Προμήθειας και Χρήσεως) Νόμοι του 1993 έως το 2007, καθώς και οι σχετικοί Εθνικοί και Κοινοτικοί Κανονισμοί (ΕΚ) 178/2002, 882/2004 και 625/2017.

Στα πλαίσια της ασφάλειας των τροφίμων και ζωοτροφών από τη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων και βιοκτόνων, το ΤΓ εφαρμόζει τις ακόλουθες Νομοθεσίες: Ο περί Φυτοπροστατευτικών Προϊόντων Νόμος του 2011, οι περί Ορθολογικής Χρήσης Γεωργικών Φαρμάκων Κανονισμοί του 2012, οι περί Γεωργικών Φαρμάκων (Πώληση, Παρασκευή και Αποθήκευση) Κανονισμοί του 2003, ο περί Βιοκτόνων Νόμος του 2014 και οι περί Βιοκτόνων (Εκτέλεση Επαγγελματικών Εργασιών) Κανονισμοί του 2019. Σημειώνεται ότι, υπάρχουν καταγεγραμμένες οι διαδικασίες διενέργειας ελέγχων καθώς και η καταγραφή των διαδικασιών σε ότι αφορά τα βιοκτόνα.

Επιπλέον, το ΤΓ εφαρμόζει τις Νομοθεσίες της φυτοϋγείας (οι περί Μέτρων Προστασίας κατά της Εισαγωγής και Εξάπλωσης Οργανισμών Επιβλαβών για τα Φυτά και Φυτικά Προϊόντα Νόμοι του 2003 μέχρι 2012), του φυτικού αναπαραγωγικού υλικού (οι περί Παραγωγής και Εμπορίας Φυτικού Πολλαπλασιαστικού Υλικού Νόμοι του 2007 έως 2017 και οι περί Σπόρων Νόμοι του 1998 μέχρι 2012), καθώς και τη νομοθεσία που ρυθμίζει την εφαρμογή εμπορικών προδιαγραφών (ποιότητα) φρέσκων φρούτων και λαχανικών (οι περί Επιβολής Ποιοτικού Ελέγχου στα Γεωργικά Προϊόντα Νόμοι του 2002 μέχρι 2007), που είναι πλήρως εναρμονισμένες με το σχετικό Κοινοτικό Κεκτημένο και προβαίνει σε επιτόπιους ελέγχους σύμφωνα με ετήσιο πρόγραμμα. Επιπρόσθετα εφαρμόζει και τη νομοθεσία για τους μικροβιακούς ελέγχους στο στάδιο της πρωτογενούς παραγωγής (περί Υγιεινής των Τροφίμων Φυτικής Προέλευσης στο Στάδιο της Πρωτογενούς Παραγωγής Νόμος του 2017).

Με βάση την Εθνική και Κοινοτική Νομοθεσία, το ΤΓ διενεργεί ελέγχους για τις προδιαγραφές εμπορίας αριθμού ζωικών προϊόντων, καθώς και για την ταξινόμηση των σφάγιων (βοοειδών, χοίρων και προβάτων). Επίσης, στον τομέα της πτηνοτροφίας, εφαρμόζεται ο περί Προδιαγραφών Εμπορίας των Αυγών Νόμος του 103(Ι)/2016, ο περί Προδιαγραφών Εμπορίας του Κρέατος Πουλερικών Νόμος του 110(Ι)/2020 και ο περί Προδιαγραφών Εμπορίας των Αυγών προς Επώαση και των Νεοσσών Πουλερικών Ορνιθώνος Νόμος του 109(Ι)/2020.

Το ΤΓ είναι επίσης η Αρμόδια Αρχή για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων και εφαρμόζει Εθνικές και Κοινοτικές Νομοθεσίες (Κανονισμός (ΕΚ) 834/2007, Κανονισμός

(ΕΚ) 889/2008, Κανονισμός (ΕΚ) 1235/2008 και Νόμος 227(Ι)/2004). Επίσης, στα πλαίσια της εποπτείας του Συστήματος Ελέγχου για τη Βιολογική Παραγωγή, το ΤΓ θεσπίζει και εφαρμόζει το Πολυετές Εθνικό Σχέδιο Ελέγχων.

Τα Εργαστήρια Ελέγχου Ποιότητας Ζωοτροφών, Λιπασμάτων και Φύλλων, Ελέγχου Υπολειμμάτων Γεωργικών Φαρμάκων, Οίνου και Αλκοολούχων Ποτών που διενεργούν αναλύσεις σε τρόφιμα και ζωοτροφές, είναι διαπιστευμένα σύμφωνα με το Πρότυπο EN ISO 17025. Βασικός στόχος είναι η διατήρηση της διαπίστευσης και η πιστή εφαρμογή των διαδικασιών του Συστήματος Ποιότητας, καθώς και η βελτίωσή του για διασφάλιση της συνεχούς αποτελεσματικότητάς του. Προωθείται ταυτόχρονα και η συνεχής επέκταση του Πεδίου Διαπίστευσης των Εργαστηρίων σε επιπρόσθετες μεθόδους, με στόχο τη διασφάλιση της ποιότητας και ασφάλειας των τροφίμων και ζωοτροφών. Με βάση νέα Κοινοτική Νομοθεσία, απαιτείται επίσης διαπίστευση για τα εργαστήρια που διενεργούν αναλύσεις για σκοπούς φυτοϋγειονομικού ελέγχου. Τέλος προωθείται και η Διαπίστευση του Εργαστηρίου Οργανοληπτικής Αξιολόγησης Ελαιολάδου.

Για μείωση της απώλειας και σπατάλης τροφίμων, που αποτελεί σημαντικό θέμα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών για τα Τρόφιμα και τη Γεωργία, προωθούνται δράσεις για μείωση της απώλειας κατά τη διαδικασία παραγωγής, συγκομιδής, μεταφοράς, μετασυλλεκτικής μεταχείρισης, αποθήκευσης και κατανάλωσης των γεωργοκτηνοτροφικών προϊόντων και τροφίμων, συμπεριλαμβανομένης της ενημέρωσης και εκπαίδευσης των γεωργών και άλλων εμπλεκόμενων στον αγροδιατροφικό τομέα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ :

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3.1: ΕΛΕΓΧΟΙ ΣΕ ΦΥΤΑ, ΦΥΤΙΚΑ ΚΑΙ ΖΩΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ, ΤΡΟΦΙΜΑ ΚΑΙ ΖΩΟΤΡΟΦΕΣ

Το ΤΓ συμμετέχει στον καταρτισμό των Νομοθεσιών σε κοινοτικό επίπεδο, εφαρμόζει Κοινοτικές και Εθνικές Νομοθεσίες και διενεργεί ελέγχους που πηγάζουν από τις εν λόγω Νομοθεσίες, οι οποίες αφορούν κυρίως φυτά, φυτικά και ζωικά προϊόντα, φρούτα και λαχανικά, τρόφιμα, καθώς και ζωοτροφές, δίνοντας έμφαση σε προϊόντα υψηλού κινδύνου. Πιο συγκεκριμένα, το ΤΓ χειρίζεται τα πιο κάτω θέματα:

1) Έλεγχος Ζωοτροφών: Ρύθμιση όλων των θεμάτων που αφορούν την εισαγωγή, παρασκευή, συσκευασία, σήμανση, εμπορία και χρήση όλων των ζωοτροφών, αυτούσιων προσθετικών και προμιγμάτων (εκτός των φαρμακούχων ζωοτροφών), καθώς και τον έλεγχο των εγκαταστάσεων και των ενδιάμεσων για σκοπούς εγγραφής / έγκρισης. Αξίζει να σημειωθεί η δέσμευση όλων των υλικών υψηλού κινδύνου (αραβόσιτος, γλουτένη αραβοσίτου, βαμβακόσπορος κ.τ.λ.), που προέρχονται, είτε από Τρίτες Χώρες, είτε από άλλα Κράτη Μέλη της ΕΕ, για εφαρμογή των απαραίτητων ελέγχων (αφλατοξίνη B1 και σαλμονέλα).

2) Έλεγχος Αγροχημικών: Διενέργεια ελέγχων σε φυτοπροστατευτικά προϊόντα και βιοκτόνα, τόσο στο επίπεδο της αγοράς, όσο και στο επίπεδο της χρήσης τους. Επιπλέον, εφαρμογή διαδικασιών για χορήγηση άδειας σε φυτοπροστατευτικά προϊόντα και βιοκτόνα, καθώς και για χορήγηση άδειας σε καταστήματα εμπορίας, πωλητές, αποθήκες και εργοστάσια φυτοπροστατευτικών προϊόντων και σε συνεργεία και επαγγελματίες χρήστες βιοκτόνων.

3) Έλεγχος Φυτοϋγείας και Ποιότητας: Διενέργεια ελέγχων σε φυτά και φυτικά προϊόντα που προέρχονται από Τρίτες Χώρες ή άλλα Κράτη Μέλη ή εξάγονται σε Τρίτες Χώρες ή σε γεωργικά προϊόντα που διακινούνται από τις κατεχόμενες στις ελεύθερες περιοχές της Δημοκρατίας. Επίσης, διενέργεια ελέγχων σε προμηθευτές πολλαπλασιαστικού υλικού, καθώς και στις εγκαταστάσεις τους και στους αδειούχους πωλητές σπόρων προς φύτευση. Επιπλέον, επισκοπήσεις για επιβεβαίωση απουσίας επιβλαβών οργανισμών και εφαρμογή Σχεδίων σε περίπτωση εντοπισμού τους. Τέλος, διενέργεια ελέγχων σύμφωνα με τις πρόνοιες του Παραρτήματος Ι του Κανονισμού 852/2004.

4) Έλεγχος Ζωικών Προϊόντων: Διενέργεια επιθεωρήσεων, τόσο στα σφαγεία, εργαστήρια τεμαχισμού κρέατος πουλερικών, εκκολαπτήρια και κέντρα συσκευασίας αυγών, όσο και σε υπεραγορές, κρεοπωλεία, κ.τ.λ.

5) Έλεγχος Προϊόντων Ποιότητας (ΠΟΠ, ΠΓΕ και Βιολογικά): α) Διενέργεια ελέγχων σε επίπεδο παραγωγού, μεταποιητή και αγοράς για όλα τα προϊόντα ποιότητας. β) Εξέταση αιτήσεων και ενστάσεων επί των αιτήσεων που υποβάλλονται για πιστοποίηση προϊόντων ως ΠΟΠ/ ΠΓΕ. γ) Έγκριση, έλεγχος και εποπτεία Οργανισμών Ελέγχου και Πιστοποίησης.

Οι εργασίες των Εργαστηρίων του ΤΓ απορρέουν από την εφαρμογή Εθνικών/ Ευρωπαϊκών Νομοθεσιών ή/ και την επίλυση προβλημάτων στα πλαίσια παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών στους γεωργοκτηνοτρόφους ή/ και στα πλαίσια ερευνητικών προγραμμάτων του ΤΓ που αναφέρονται πιο πάνω. Τα εργαστήρια που διενεργούν τις αναλύσεις σε τρόφιμα και ζωοτροφές είναι διαπιστευμένα, επιβάλλεται όμως η διατήρηση της διαπίστευσης τους και ταυτόχρονα η συνεχής επέκταση του πεδίου διαπίστευσής τους.

Στα πλαίσια αναθεώρησης του Πρότυπου CYS EN ISO 17025:2005 και της απαίτησης για εναρμόνιση με αυτό των ήδη διαπιστευμένων Εργαστηρίων του ΤΓ, προωθείται η αναθεώρηση και ο σχεδιασμός ενός ενιαίου Συστήματος Ποιότητας για όλα τα Εργαστήρια του ΤΓ (Κλάδος Εργαστηριακών Αναλύσεων, Κλάδος Προστασίας Φυτών και Μελισσοκομίας, Κλάδος Οπωροκηπευτικών, Κλάδος Αμπελουργίας/ Οινολογίας). Η εναρμόνιση των Εργαστηρίων με το νέο Πρότυπο θα πρέπει να ολοκληρωθεί μέχρι τον Δεκέμβριο του 2020.

Στόχος (Σ) /Δραστηριότητα (Δ)	Δείκτης Επίδοσης (Σ) /Απόδοσης (Δ)	Αποτελέσματα Δείκτη 2020	Περιγραφή
<u>Σ1</u> : Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Κυπριακής Γεωργίας.	<u>ΔΕ1</u> : Μεταβολή (%) της αξίας των γεωργικών εξαγωγών της Κύπρου.	1.07 %	Ο δείκτης θα παρουσιάζεται ως ποσοστό (%). - Αριθμητής: Η αξία των γεωργικών εξαγωγών (ακατέργαστα γεωργικά προϊόντα και βιομηχανικά προϊόντα γεωργικής προέλευσης) για την τρέχουσα χρονιά. - Παρονομαστής: Η αξία των γεωργικών εξαγωγών (ακατέργαστα γεωργικά προϊόντα και βιομηχανικά προϊόντα γεωργικής προέλευσης) για την περασμένη χρονιά. Με το δείκτη αυτό εξετάζεται η ετήσια μεταβολή των γεωργικών εξαγωγών της Κύπρου.
<u>Δ1.1</u> : Στήριξη του αγροτικού τομέα.	<u>ΔΑ01</u> : Αριθμός γεωργοκτηνοτρόφων που έλαβαν ενίσχυση από Ευρωπαϊκά και Εθνικά Προγράμματα που εφαρμόζει το ΤΓ.	12.911	Ο δείκτης θα παρουσιάζεται ως ακέραιος αριθμός. Αφορά τον αριθμό των γεωργών που επωφελείται από Ευρωπαϊκά και Εθνικά Προγράμματα που εφαρμόζει το ΤΓ. Στους δικαιούχους περιλαμβάνονται και Ομάδες Παραγωγών, καθώς και Σύνδεσμοι (πχ προστασίας φυτών, εκτροφών ζώων, κλπ).
<u>Δ1.2</u> : Προώθηση Πιστοποίησης Προϊόντων Ποιότητας (π.χ. ΠΟΠ, ΠΓΕ, Βιολογικά κ.α.).	<u>ΔΑ02</u> : Αριθμός (%) γεωργοκτηνοτρόφων που παράγουν προϊόντα ποιότητας.	5%	Ο δείκτης θα παρουσιάζεται ως ποσοστό (%). - Αριθμητής: Ο συνολικός αριθμός των παραγωγών που παράγουν Προϊόντα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ) ή Προϊόντα Προστατευόμενων Γεωγραφικών Ενδείξεων (ΠΓΕ), καθώς και ο συνολικός αριθμός των βιοκαλλιεργητών, που είναι εγγεγραμμένοι στο σχετικό μητρώο. - Παρονομαστής: Ο συνολικός αριθμός των Κυπρίων αγροτών που λαμβάνουν άμεσες πληρωμές. Με το δείκτη αυτό εξετάζεται το μερίδιο των αγροτών που παράγουν προϊόντα ποιότητας (ΠΟΠ, ΠΓΕ, βιολογικά, κλπ) σε σχέση με τον συνολικό αριθμό των Κυπρίων αγροτών που λαμβάνουν Άμεσες Πληρωμές.
<u>Δ1.3</u> : Εκπαίδευση, κατάρτιση και παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών.	<u>ΔΑ03</u> : Αριθμός γεωργοκτηνοτρόφων που έτυχαν συμβουλευτικών υπηρεσιών ή/ και συμμετείχαν σε επιμορφωτικά και εκπαιδευτικά σεμινάρια.	2.684	Ο δείκτης θα παρουσιάζεται ως ακέραιος αριθμός. Αφορά τον αριθμό των γεωργών στους οποίους παρέχονται συμβουλευτικές υπηρεσίες ή/ και που συμμετέχουν σε διάφορες δραστηριότητες κατάρτισης.
<u>Σ2</u> : Διασφάλιση της αειφόρου διαχείρισης των φυσικών πόρων στον Αγροτικό Τομέα και	<u>ΔΕ2</u> : Η αιτούμενη έκταση για την εφαρμογή Αγροπεριβαλλοντικών Μέτρων/ Δράσεων σε σχέση με τη συνολική	9%	Ο δείκτης θα παρουσιάζεται ως ποσοστό (%). - Αριθμητής: Η συνολική αιτηθείσα έκταση που εντάσσεται στα Αγροπεριβαλλοντικά Μέτρα. - Παρονομαστής: Η συνολική αιτηθείσα έκταση που δηλώνεται στον ΚΟΑΠ για καταβολή Άμεσων Πληρωμών.

προώθηση της Κλιματικά Έξυπνης Γεωργίας.	αιτηθείσα γεωργική έκταση (%).		Με το δείκτη αυτό εξετάζεται το μερίδιο της γεωργικής έκτασης που εντάσσεται στα Αγροπεριβαλλοντικά Μέτρα σε σχέση με τη συνολική αιτηθείσα γεωργική έκταση της Κύπρου για καταβολή Άμεσων Πληρωμών.
<u>Δ2.1</u> : Προώθηση Κλιματικά Έξυπνης Γεωργίας και Πράσινης Ανάπτυξης, προστασία και διατήρηση των φυσικών πόρων και του περιβάλλοντος.	<u>ΔΑ01</u> : Ποσοστό (%) κρουσμάτων που δε συμμορφώνονται με την Οδηγία για την προστασία των νερών από τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης.	16%	Ο δείκτης θα παρουσιάζεται ως ποσοστό (%). - Αριθμητής: Ο συνολικός αριθμός των γεωργών που δεν συμμορφώθηκαν με τη σχετική Οδηγία. - Παρονομαστής: Ο συνολικός αριθμός των γεωργών στους οποίους διενεργήθηκαν έλεγχοι σύμφωνα με τη σχετική Οδηγία. Με το δείκτη αυτό εξετάζεται το μερίδιο των γεωργών που δεν συμμορφώθηκαν με τη σχετική Οδηγία, σε σχέση με το συνολικό αριθμό των γεωργών στους οποίους διενεργήθηκαν έλεγχοι σύμφωνα με τη σχετική Οδηγία. Οι πραγματοποιούμενοι έλεγχοι διέπονται από συγκεκριμένες Οδηγίες και κατευθυντήριες γραμμές.
<u>Σ3</u> : Αναβάθμιση της ποιότητας και ασφάλειας των τροφίμων και ζωοτροφών, καθώς και μείωση της απώλειας και σπατάλης τροφίμων.	<u>ΔΕ3</u> : Ποσοστό (%) κρουσμάτων που δε συμμορφώνονται με την Κοινοτική και Εθνική Νομοθεσία σχετικά με την ποιότητα και την ασφάλεια των τροφίμων και ζωοτροφών.	1,2%	Ο δείκτης θα παρουσιάζεται ως ποσοστό (%). - Αριθμητής: Ο συνολικός αριθμός των παραγωγών-εμπορευόμενων που δεν συμμορφώθηκαν με τις Κοινοτικές και Εθνικές Νομοθεσίες, έπειτα από ελέγχους/ επιθεωρήσεις που τους διενεργήθηκαν και στους οποίους επιβλήθηκε διοικητικό πρόστιμο ή σε πιο σοβαρές υποθέσεις παραπέμφθηκαν στο δικαστήριο. - Παρονομαστής: Ο συνολικός αριθμός των παραγωγών-εμπορευόμενων στους οποίους διενεργήθηκαν έλεγχοι/ επιθεωρήσεις σύμφωνα με τις Κοινοτικές και Εθνικές Νομοθεσίες. Με το δείκτη αυτό εξετάζεται το μερίδιο των παραγωγών – εμπορευόμενων που δεν συμμορφώθηκαν με τις Κοινοτικές και Εθνικές Νομοθεσίες σε σχέση με το συνολικό αριθμό των παραγωγών – εμπορευόμενων στους οποίους διενεργήθηκαν έλεγχοι/επιθεωρήσεις, σύμφωνα με τις εν λόγω Νομοθεσίες.
<u>Δ3.1</u> : Έλεγχοι σε φυτά, φυτικά και ζωικά προϊόντα, τρόφιμα και ζωοτροφές	<u>ΔΑ01</u> : Ο αριθμός των πραγματοποιηθέντων ετήσιων ελέγχων/ επιθεωρήσεων σε σχέση με τον ετήσιο αριθμό των προγραμματισθέντων ελέγχων/ επιθεωρήσεων (%).	50%	Ο δείκτης θα παρουσιάζεται ως ποσοστό (%). - Αριθμητής: Ο συνολικός αριθμός των πραγματοποιηθέντων ετήσιων ελέγχων/επιθεωρήσεων, σύμφωνα με τις Κοινοτικές και Εθνικές Νομοθεσίες. - Παρονομαστής: Ο συνολικός αριθμός των προγραμματισθέντων ελέγχων/ επιθεωρήσεων, σύμφωνα με τις Κοινοτικές και Εθνικές Νομοθεσίες. Με το δείκτη αυτό εξετάζεται το μερίδιο των πραγματοποιηθέντων ετήσιων ελέγχων/ επιθεωρήσεων, σε σχέση με τους προγραμματιζόμενους, σύμφωνα με τις Κοινοτικές και Εθνικές Νομοθεσίες. Οι έλεγχοι προγραμματίζονται σύμφωνα με τις ανάγκες/απαιτήσεις των σχετικών Νομοθεσιών.